

S ALEXANDREM SKALICKÝM
PŘIPRAVIL MICHAL JANATA

Jste znám nejen jako architekt, ale také jako teoretik a kritik architektury. Jak jste se dostal k prestižní spolupráci s nizozemským časopisem A10? Časopis krátce po svém vzniku hledal a vybíral si korespondenty po celé Evropě. Cílem tohoto periodika je představovat celou evropskou architekturu. A10 se odlišuje od ostatních evropských architektonických časopisů tím, že nepreferuje domácí architekturu. Dává programově prostor všem evropským státům. Dělají to důsledně a vyváženě poskytují prostor i architektonicky méně významným zemím, jako je Albánie.

Sledujete architektonickou scénu minimálně v evropském měřítku. Jak je na tom česká architektura v tomto srovnání? U nás se celá řada lidí domnívá, že v ČR je architektura na evropské úrovni, ale musíme vnímat aktuální hodnotu architektury a její hodnotu v dlouhodobějším časovém horizontu, která může být odlišná. Českému prostředí chybí velkorysost a osobnosti a to se zdaleka netýká jen architektury. Ne že by scházely, ale jsou příliš rozptýlené a nemají příležitosti. Osobnosti mohou vyrůst jedině na příležitostech a těch je u nás málo. Zdá se mi, že se česká architektura spokojila s tím, že se přiblížila úrovni architektury, která byla před deseti lety. Dobrá architektura je založena

na architektově názoru a jeho důslednosti. A právě v důslednosti se projevuje skutečná kvalita. Když někdo jenom přebírá náměty z časopisů a použije je odtržené od souvislostí, jeho stavba nepůsobí přesvědčivě.

Myslíte si, že u nás je architektura málo institucionalizovaná? Měl jsem jednu z přednášek v kampusu Leonardo v Miláně a tam jsem viděl, že úroveň studentů je velmi různá. Nezdálo se mi, že by u nás byli studenti horší než v Itálii. V Itálii je jen zlomek architektů, kteří tvoří v praxi. Řada studentů architektury potom rozhoduje například o investicích a hypotékách. U nás je problém hlavně ve způsobu zadávání zakázek a výběru architekta. Zpravidla se vybírá levnější projekt. V Čechách chybí velkorysost, víze a snaha je uskutečnit.

Postrádáte v českých časopisech architekturu z Polska, Maďarska, Slovenska a dalších zemí? Dnes existuje spousta architektonických serverů a kdokoli má možnost seznámit se s tím, co se odehrává jinde. Velmi často sleduji španělské servery, kde se pravidelně objevuje spousta nových projektů a staveb. Zajímavé je, že minimalistickou architekturu, která se u nás hodně pěstuje, už v Evropě moc lidí nenavrhuje. Řada architektů se věnuje spíš

konceptuální architektuře a snaží se o silný výtvarný koncept.

Kde jsou historické kořeny dominance neofunkcionalismu a minimalismu u nás?

V 80. letech bylo u nás stavebnictví v hlubokém úpadku. A tam vznikla investorská averze. Autoři se chtěli v 90. letech odlišit od toho, co bylo předtím. V tom vidím rozdíl od první republiky, kdy se společnost potřebovala odlišit od Rakouska-Uherska a moderní architektura k tomu byl velice vhodný nástroj. Proto ten rozmach stavebnictví za první republiky. Do 90. let se realizovalo jen málo projektů od významných architektů, obzvlášť od paní architektky Aleny Šrámkové. A to byla velká škoda. Řada architektů mohla své projekty postavit až o deset let později. Připočteme-li masivní zájem o povrchní architekturu, která se vymezovala proti strohosti paneláků, tak se jednalo o souhrn zpoždění a poptávky. I když možná opoždění české architektury vůči evropské je dlouhodobě typický jev. Může to souviset s tím, že jsme malý stát, jehož tvůrčí potenciál je omezený.

Když jsme u otázky centra a periferie, jak vnímáte svoji pozici architekta v Náchodě a lze tuto třeba jen zdánlivou nevýhodu proměňovat ve výhodu? Původně jsem vůbec nepředpokládal, že bych mohl jako architekt

pracovat v Náchodě. Souhrou určitých okolností jsem tam nakonec zůstal. V závěru 80. let jsem pracoval ve Sportprojektu Praha, to mi umožnilo kontakt s děním v Praze. Život v malé městě poskytuje víc příležitostí k soustředění. Tu zdánlivou nevýhodu jsem se snažil vyvážit korespondováním s různými architekty z Evropy i Spojených států, takže jsem získal spoustu důležitých informací o aktuálním architektonickém dění. V 90. letech, kdy jsem založil vlastní firmu, bylo možné jezdit za zakázkami po celé republice, takže ani ten Náchod už nebyl handicap. Dnes je situace opět trochu jiná. Internet umožňuje pracovat po celé republice s různými týmy.

Jak byste charakterizoval genia loci Náchoda? Náchod byl chudé město, velký zámek a pod ním obyčejná zástavba, ale s nástupem průmyslu za první republiky se v něm vytvořil silný kapitál a město bylo významně přestavěno. V Náchodě existuje spousta staveb z první republiky, například Bartoňova vila od Pavla Janáka, dům Cyrila Bartoně od Otakara Novotného a řada dalších. To pro mě byla inspirace. Prvorepubliková

architektura v Náchodě je nejvýznamnější stavební kapitola města.

Jak se promítala vaše vlastní výtvarná činnost do architektonické tvorby? Mé výtvarné projekty jsou paralelou k architektuře a výtvarné myšlenky se v obou oborech prolínají. Výtvarné projekty nejsou na rozdíl od architektury závislé na stavebních povoleních a dodavatelských firmách. Snad mi to dává myšlenkovou svobodu, kterou mohu uplatnit v návrzích domů.

Protože se nabízí paralela mezi hudbou a architekturou, jak se váš hudební zájem o současnou vážnou hudbu prolnul do vašeho projektování? Mám soustu minimalistických nahrávek například Johna Cage nebo Mortona Feldmana. V 90. letech mě zajímalo, jak přehodnotit systém tradičních staveb. Zajímá jsem se také hodně o konceptuální umění. Důležitá pro mě byla metoda autorů. Snažil jsem se do svého navrhování zanést nějakou metodu, způsob, jak se dům vytvoří a jak vypadá jako celek. Ve dvou projektech z 90. let – hasičská

zbrojnice v Náchodě a domov důchodců v Novém Městě nad Metují – jsem pracoval s konceptem, kde se jedna část prokopíruje na druhou stranu, a v druhém případě s hudební partiturou. To lze ale udělat jen v rámci možného, v rámci nějakého funkčního uspořádání. Zajímá mě vztah formálního a funkčního uspořádání. Později mě víc začalo zajímat, jak je dům utvářen prostorově. Dům jako město a dům jako film, protože jím procházíte a prostory se střídají. To souvisí se způsobem, jak domy navrhují. Místnosti, které spolu souvisejí provozně, dávám do bloků a s těmi pak pracuji v rámci celého domu. Tato metoda projektování je velice rychlá a umožňuje mi vyskládat i složité stavby. S Archteamem jsme se zúčastňovali poměrně složitých soutěží, kde se tento způsob navrhování domů velice osvědčil.

S Archteamem jste tíhli k lapidární archetypičnosti. Použili jste tuto metodu například u rodinného domu v Mořině?

Archetypičnost není můj cíl. Spíše mi jde o hutný výraz stavby. Dům v Mořině je velmi malý. Tento typ domů představuje univerzální

prostor, do kterého je vložena koupelna, záchod a pokoje. Abyste mohl s dispozicí pracovat, musíte do domu vložit velkorysou prostorovou konstrukci. A to bez ohledu na skutečnost, že je dům malý. Dům v Mořině má určitou atmosféru. Když se odsunou nebo zatáhnou žaluzie, mění se pocit v průběhu dne. Dům je uzavřený žaluziemi ve stejné barvě jako fasáda. Dům měl být původně celý žlutý, ale požadavek CHKO byl na červenou sedlovou střechu. V projektu bylo potom nutné změnit odstín fasády a barvu žaluzií tak, aby vznikl jednotný celek. Je ukázkou toho, že i u malé stavby je třeba mít nějakou vizi a snažit se udržet jednotný výtvarný celek. Dům nemůže být jen skládáčka různých nápadů. Myslím, že je lepší dělat jednodušší domy na základě svého názoru než přebírat nápady z mediálně známých staveb. Převzaté nápady jsou potom vytržené z kontextu a dům nepůsobí přesvědčivě.

To trochu souvisí s teoretickou reflexí vlastní tvorby. Proč tak výrazně schází u současných českých architektů na rozdíl od těch prvorepublikových a ještě starších? Souvisí to s tím, že současné projekty jsou

mnohem náročnější než dřív. Propracovanost projektů je dneska velká. Je zapotřebí kreslit detaily, které si dřívě řemeslníci uměli technicky vyřešit sami. Musíte také reagovat aktuálně na požadavky stavby, což je vyčerpávající. Na psaní o architektuře tedy není moc času. Možná také současným architektům chybí ambice formulovat myšlenky své tvorby. Základem ale je ty myšlenky mít.

Ale stejně se musí psát autorské zprávy jako součást projektu a tam je vidět velmi rozdílná úroveň. Autorské zprávy jsou záležitostí technického popisu a nedají se od nich očekávat hlubší autorské myšlenky. Ani to není jejich cílem. Cílem zpráv u projektu je podpořit získání stavebních povolení. Rozdílná úroveň zpráv nicméně ukazuje, kolik úsilí je kdo ochoten investovat do projektu, a souvisí to i s rozdílnou úrovní projektů celkově.

A jak pro vás je důležitá teoretická část architektury? Je dobré, když každý člověk má určitý přesah svého vlastního zaměření. Může to vnést do mé činnosti jiný pohled odjinud.

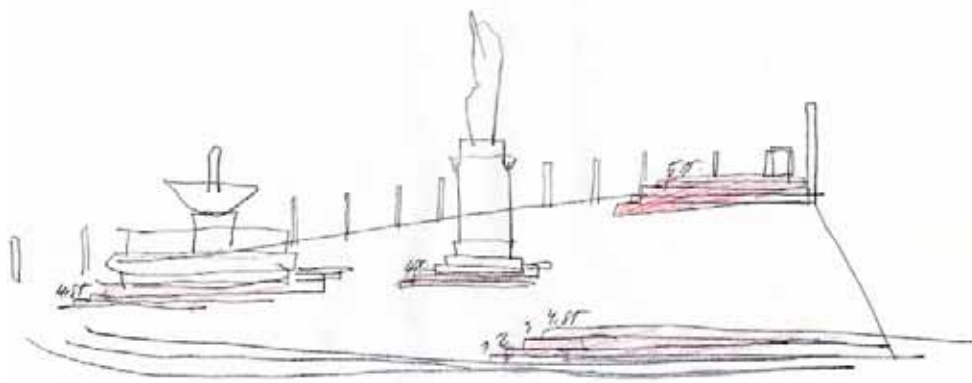
Kdybyste se měl ze zpětného pohledu podívat na své realizace, vnímáte tam pro sebe nějaké důležité vývojové předěly?

Pro mě byl důležitý projekt na přestavbu náchodského centra. Tam jsem si uvědomil, že města se už nedají dostavět tak, jako byla dřív postavena na tradiční síti. Kdybych chtěl dostavět městskou strukturu, tak bych pro ni neměl funkční náplň. Snažil jsem se, aby domy byly aktivní a dotvářely městské prostředí a vytvořily novou osnovu. Důležité pro mne byly i vyhrané soutěže na JAMU a magistrát v Hradci Králové. Ze staveb je pro mě důležitý domov důchodců v Novém Městě nad Metují. Když procházíte tím domem, končíte ve dvoraně, která má charakter náměstí. Zvenku vypadá dům obyčejně, ale pak projdete úzkou chodbou a najednou narazíte na velký prostor. To je moment změny a překvapení.

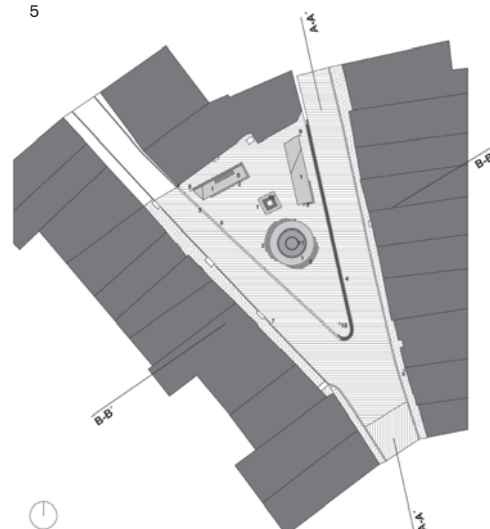
Když jste zmínil přestavbu centra Náchoda, jaké je vaše urbanistické paradigma?

Ve městech je hodně prostoru, který by se dal lépe využít. Myslím si, že už se to i určitým způsobem děje. Místo nevyužitých objektů se staví nové, které mají přiměřenou funkci a nové

4

5

využití. Všude je problém s dopravou, protože byla dlouhodobě neřešená. V Náchodě je situace naprosto zoufalá. Městem vede jedna silnice, na níž jsou neustálé zácpy. Situace vznikla ze dvou příčin. Jednak vznikla ve městě pěší zóna, která odklonila dopravu z centra. A také postupně v delším časovém období docházelo k dílčím uzavírkám ulic a nakonec zůstala jen jedna průjezdná komunikace. Situace by si žádala radikálnější zásah do struktury města. Bez ambice politiků situaci zásadně změnit to ale nebude možné.

Jak vnímáte dnes jednotlivé etapy své profesní dráhy? Ve Sportprojektu byly dost liberální podmínky. Mohl jsem navrhovat architekturu, jakou jsem chtěl, ale musel jsem jezdit ji obhajovat na technickou radu do Prahy. Měl jsem samostatnost, ale příležitost realizací byla malá. Scházela mi zpětná vazba, kterou je každá realizace.

Existují nějaká specifika návrhu sportovních staveb? Z architektonického hlediska neexistují, ale musíte více přihlížet

k některým technickým parametrům, například k akustice nebo vnitřnímu prostředí.

Měl jste na fakultě nějaké osobnosti, které vás formovaly? Nedávno jsme se o tom bavili s Honzou Aulíkem a shodli jsme se v tom, že náš ročník se trefil do těch nejhorších let a že jsme si ze školy moc neodnesli. Škola by měla hlavně naučit studenty metodu práce, což jsem si v ní osvojil. Osobnosti přišly až po škole, když jsem se seznámil s Honzou Línkem a Vladou Miluníčem. Byli pro mne určitou inspirací, jak projektovat a jak přistupovat k průběhu stavby.

Byly ty doby hodně svazující? Záleží, na tom, jak se s dobou každý uměl vyrovnat. Ostatně na tom záleží i dnes. Tehdy nebylo možné uskutečnit skoro nic. Dnes může každý dělat cokoli, ale chybí důslednost a větší vůle.

Máte někde v koutku vědomí nějaké referenční stavby při vlastním projektování? Spíš ne. Pro mě je projektování kontinuální proces. Jdu od projektu k projektu a z každého

si něco odnesu do dalšího. Teď navrhuji několik rodinných domů, kde se snažím pracovat se systémem zasklených lodžií, jsou pasivní energetický prvek a obohacují exteriér i interiér domu. V létě mohou sloužit k odstínění a v zimě zase k tepelnému odclonění.

Jak hodně jste u svých staveb přihlížel k orientaci k jednotlivým světovým stranám a k energetickým parametrům?

Při navrhování menších staveb, jako jsou rodinné domy, je pro mne základním kritériem dodržení finančních limitů a zhodnocení staveniště. Ke světovým stranám a k energetickému hledisku přihlížím jako k jednomu z kritérií.

Co je pro vás nejdůležitější při navrhování?

Důležité je, jak stavba působí v prostředí, její prostorové uspořádání. Když navrhuji dům, není to jenom dvojrozměrný plán, ale musím si umět představit konstrukci i prostory a také způsob, jak se bude dům stavět. A také musíte umět i detail, jímž se stavba dokončí. A navíc detail musí být v souladu s celkem.

- 1 rodinný dům, Mořina
- 2 vila, Dolní Dobrouč
- 3 přístavba magistrátu, Hradec Králové
- 4, 5 rekonstrukce Malého náměstí 2120, Broumov
- 6 rodinný dům, Čikvásky
- 7, 8 domov důchodců, Nové Město nad Metují
- 9 centrum 2030, Náchod
- 10 rodinný dům, Mořina

7

8

ING. ARCH. ALEXANDR SKALICKÝ

* 1958 v Náchodě

1978–1983 studoval na FA ČVUT u prof. Věkoslava Pardyla

1985–1990 pracoval ve Sportprojektu Praha, ateliér 5 Náchod

1990–1998 spoluzakladatelem

a spolumajitelem Ateliéru Tsunami s.r.o.

1990–2005 členem redakční rady časopisu

Architekt

1998 založil vlastní ateliér AS2000

1999–2007 pracoval na řadě projektů

s ateliérem ARCHTEAM

2003 přednášky v Campus Leonardo v Miláně

a na univerzitě v Tübingen

od roku 2005 korespondent časopisu A10

pro Česko

2005 monografie MEGASTORE

2006 editorem ročenky Česká architektura

/ Czech architecture 2005–2006

2007 obdržel za projekt školního divadla

JAMU od The Chicago Atheneum International

Architecture Award

2007 podílel se na projektu Dublin

– Monumental Interventions pořádaném

The European Centre for Architecture Art

Design and Urban Studies

LITERATURA (A10 7/2006)

The Architectural Review, 1161/1993

Architektura ČSR, 2/1989

AV Monografías (Arquitectura Viva), 86/2000

Bauwelt, 93/2002

Bernik, Stane, One-Family House in Wood,

Slovenj Gradec, 1986

Česká architektura / Czech architecture,

Praha 2001, 1999–2000

Česká architektura / Czech architecture,

Praha 2006, 2004–2005

Krauel, Jacobo, Small Wooden Houses,

Barcelona, 2007

Losantos, Agata, Minimal House Now,

New York, 2006

The Phaidon Atlas of Contemporary World

Architecture, London, 2004

Serrats, Marta, Compact Houses, New York,

2005

Stavba, 4/1999

Švácha, Rostislav, Česká architektura

a její přisnost, Praha, 2004

Uffelen, Chris van, Pure plastic, Berlin, 2008

World Architecture, 31/1994

1000x European architecture, Düsseldorf,

2006

1000x Landscape Architecture, Berlin, 2008

PROJEKTY

1991 Komerční banka, Nové Město nad Metují

1992 Diskotéka Babylon, Náchod

1994 Domov důchodců,

Nové Město nad Metují

1999 Řadové domy, Rudník (spoluautoři

M. Rak, I. Raková, L. Rydlo, P. Rydlo)

1999 Rodinný dům, Kroměříž-Vážany

(spoluautoři M. Rak, I. Raková, L. Rydlo,

P. Rydlo)

2001 Centrum 2030, Náchod

2001 Rodinný dům, Žďárky (spoluautoři M. Rak,

I. Raková, L. Rydlo)

2001 Rodinný dům, Čikvásky (spoluautoři

M. Rak, I. Raková, L. Rydlo)

2001 Zimní stadion, Hronov

2003 Rodinný dům, Mořina (spoluautoři

M. Rak, I. Raková, L. Rydlo)

2003 Dramatická laboratoř JAMU v Brně

(spoluautoři P. Rada, M. Rak, I. Raková,

L. Rydlo), 1. cena v soutěži

2005 Vstupní objekt a zákaznické centrum

Magistrátu města Hradce Králové (spoluautoři

P. Rada, L. Rydlo), 1. cena v soutěži

2006 Dům 2050, Nové Město nad Metují

2006 Vila Dolní Dobrouč (spoluautoři M. Rak,

I. Raková, L. Rydlo)

2007 Sportovní hala 2070, Dolní Dobrouč

2007 Centrum 2080, Dublin

2007 Revitalizace pivovaru 2100, Broumov

2008 Malé náměstí 2120, Broumov (spoluautor

D. Chmelař)

2008 Dům 2140, České Meziříčí

